

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA

A GYŰLŐLET ROMBOL, A SZERETET ÉPÍT

1Sám 15:2—3

Mt 5:43—48

Lamb Károly, a nagy angol esszéíró, aki történetesen unitárius volt, több esszét írt, ezek közül egyik a „sült malacról szóló értekezés“, melyben elmondja, hogyan jött az ember a sült hús felfedezésére.

Évezredekken át az ember az állat húsát nyersen fogyasztotta. Egy véletlen felfedezés vetett véget ennek a szokásnak. Élt valamikor egy Ho-ti nevű disznópásztor. Egy reggel elment az erdőbe makkot gyűjteni állatainak. A sertéseket a fia gondjára bízta. Bo-bo, a fiúgyermekek szokása szerint, tűzzel játszott, s egy szikra lángra lobbantotta kunyhójukat, mely pillanatok alatt porrá égett. Vele együtt leégett a pajta is, melyben egy kismalac volt bezárva.

A gyermek nagyon megijedt. A kunyhót könnyű volt újjáépíteni, a kismalac elvesztése azonban igazi tragédia volt. Mit mondjon apjának, mit hozzon fel mentségére? Amint a kunyhó és a pajta kialvó tűzét piszkálta, egyszerre a sült malac kellemes szaga megcsiklandozta orrát, és amint megérintette a még forró sült malacot, a malac bőre ujjához ragadt, és megégette. Hogy az égés fájdalmát enyhítse, megégetett ujját szájába kapta, és csodálkozva fedezte fel a sült malac jó ízét. Miután atyja hazatért, a gyermek beszámolt neki nagy félelemmel a szerencsétlenségről és egyben arról a tapasztalatáról is, hogy a sült hús nagyon ízletes. Az apa megkóstolta szintén, és úgy találta, hogy a sült hús valóban sokkal jobb a nyersnél. Attól kezdve a szomszédok megfigyelték, hogy mihelyt Ho-ti kocája malacozott, a pajta s benne egy kis malac nemsokára leégett. A dolog gyanút keltett. Gondosan kezdték figyelni a pásztort, és nemsokára a titok kitudódott.

Ho-ti pásztort, mint aki megsértette a fennálló szokást, bíróság elé állították, és vele együtt mint bizonyítékot bemutatták a sült húst is. Mielőtt ítéletet hozott volna, a bíróság szükségesnek látta a sült hús közelebbi vizsgálatát. Ám a bírók is ízletesnek találták a húst, és a pásztort felmentették. Ettől kezdve jött gyakorlatba a sült hús evése. Crszágyszerre az emberek, hogy sült húshoz jussanak, felgyűjtötták a malaccal együtt a pajtát, kunyhójukat. Érthető, hogy idővel mind a malac, mind a tüzelőanyag feltűnően drága lett. Akkor egy bölcs tűnt fel, aki megtanította őket, hogy sült húst ehetnek anélkül, hogy kunyhóikat leégetnék. Lamb Károly esszéjét így fejezi be: „A hasznos és magától

értetődő ismeretek csak lassan, fokozatosan hódítanak teret az emberek között és válnak közkinccsé.“

Jól tudjuk, nem könnyű az embernek szeretni a felebarátait. Szeretet nélkül pedig nem lehet élni. Szeretet nélkül nem beszélhetünk a személy iránti tiszteletről, mely arra kötelez, hogy mindig igazak legyünk és tiszteljük az ember alapvető jogát a jobb élet iránt. A kápsziság és a hatalom utáni vágy akadályoznak olyan társadalom felépítésében, ahol minden ember jóléte fontosabb, mint a' vagyon, és az igazság kívánatosabb, mint bármilyen élvezet és kényelem.

Az emberek a szeretet hiányában, hogy személyi boldogságukat és szabadságukat megvédjék embertársaikkal szemben, különböző szokásokat és törvényeket alkottak, hogy ezekkel szabályozzák az ember magaviseletét és büntessék az engedetleneket. Az ilyen törvények uralma azonban csak egy nemzet szűk határain belül érvényesült. A nemzet határain kívül az erőszak hatalma uralkodott, de az embereknek a törvényről és a rendről alkotott felfogása túlterjedt a nemzeti közösségen.

Az idők folyamán olyan világról kezdtek elmélkedni, mely mentes lesz a háborútól és ahol a kard helyett a békés tanácskozás dönt minden vitás kérdésben. Így született meg az első világháború után a Népszövetség. Ez a szervezet nem volt tökéletes. De mégis egy lépést jelentett olyan szervezet felé, mely majd képes lesz véget vetni minden háborúnak, és megteremteni a társadalmi igazságosságot és a békét.

A Népszövetség nem a véletlen műve volt. Nem nevezhető csupán néhány nagy személyiség alkotásának. Ez a szervezet lassú fejlődés eredménye. Abban az időben fogamzott meg, amikor a háborút az ember jólétére és biztonságára nézve még szükségesnek tekintették. Fejlődése ma is tart. Minden igaz és tisztánlátó embernek segítenie kell azt a törekvést, hogy a háborút és mindazt, ami a háborút okozza, ki kell küszöbölni az életből.

Két bibliai részt olvastam fel. Az egyik a Sámuel könyvéből való, mely arra biztatja az embereket, hogy irgalom nélkül pusztítsák el ellenségeiket, férfit, nőt és gyermeket. A másikat a Máté szerinti evangéliumból vettem, amelyben Jézus azt tanítja, hogy mint Isten gyermekei szeressünk minden embert, még ellenségeinket is. Az első bibliai résznek a háttérében áll a háborút szerető ószövetségi Isten-fogalom, a másik mögött Jézusnak az a tanítása, hogy Isten szerető Atyánk, aki az emberi nemzetet testvériségben kívánja összefogni. Ez ama igazság, melyet vallunk, s melyet meg akarunk valósítani. Mert tudomásul kell venni: hogy senki sem sziget az emberiség tengerében, nem élhet úgy az emberi közösségben, mint valami sziget, elszakadva a kontinensektől.

Ezt az igazságot a múlt és jelen eseményei igazolják. Megvan a szabadságunk arra, hogy egyénileg keressük üdvözülésünket, de azt csak közösen találhatjuk meg. Minden olyan szervezet, amely gyógyítani akarja világunkat, össze kell fogja a világ minden népének közreműködését. A Népszövetségben nem volt meg ez az egyetemes közreműködés, és ez volt az oka annak, hogy elbukott. A Népszövetség mulasztását kívánja pótolni a második világháborúban létrehozott új szervezet, az Egyesült Nemzetek Szervezete.

A háború elhalóban van; az igazi nemzetközi életszemlélet napról napra növekedik, de csak nagyon lassan. A múltban a béke biztosítása érdekében a népek nagy birodalmakat alapítottak; Egyiptom, Perzsia, Róma mind megteremtették a maguk birodalmait. A hatalom birtokában mindenik elsőszégre törekedett és a szomszédos népek leigázására, hogy a maguk jólétét biztosítsák. Ezek a birodalmak azonban mind elbuktak. És ma újból szemben állunk a nagy kérdéssel, hogyan tudjuk szabályozni a nemzetközi kapcsolatokat, hogyan tudjuk biztosítani a nemzetek fejlődését, hogyan tudjuk védelmezni a kicsit és a gyengét az erős agressziójával szemben. A Lamb Károly meséje ismétlődik. Mi is akarjuk a sült húst, de ezt nem úgy gondoljuk elérhetőnek, mint a régi emberek, hogy fel kell gyűjtanunk házainkat ahhoz, hogy hozzájussunk a kívánatos dologhoz. Ez képtelenség, nem méltó az emberhez. Mi tudjuk, hogyan érhetjük el a kívánt dolgokat. Mi mind biztonságot akarunk, de nem akarjuk tudomásul venni, hogy ez a biztonság a háború által nem érhető el.

Egyetlen reményünk a nagy tűz elkerülésére, mely lerombolhatja az egész civilizációt, megsemmisítheti az egész világot, az, hogy közösségek együttműködve gondolkozzunk és cselekedjünk. Ehhez pedig nekünk, vallásos embereknek kell példát adnunk. A mi világunk évszázadokon át éppen eleget szenvedett a vallásháborúk miatt. Sok ember éppen azért veszítette el hitét, mert mi vallásos emberek nem azt cselekedjük, amit prédikálunk. Ebben van az Unitárius Világszövetségünk hivatása: bizonyosságot tenni a világ előtt, hogy mi tudunk együttműködni, hogy mi egyek vagyunk az egyetemes testvériségre vezető szellemenben. A mi üzenetünk a ma emberéhez az, hogy működjünk együtt egy jobb világért még akkor is, ha különbözünk, mivel ugyanaz a lélek éltet mindnyájunkat. Az Unitárius Világszövetség arra figyelmeztet, hogy sohasse feledkezzünk meg a következő alapelvekről: a lényeges dolgokban egység, a kétséges dolgokban szabadság és mindenben szeretet. Mert Pál apostol is azt tanította, hogy az életben mindig megmarad: „a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet“.

Életünkben távolítsunk el minden olyan szellemet, amely egyoldalúságra törekszik, elszakítja egymástól az embereket, és megbontja Isten világának egységét. Törekedjünk az átfogó szeretetre, válasszuk életűtnak a jézusi tanítást, s éljünk annak tudatában, hogy a fejlődés útja a béke útja, a boldog jövő záloga. Ámen.

DR. JOHN KIELTY

Elmondotta május 19-én Kolozsvárt; fordította dr. Erdő János.

A TÉKOZLÓ FIÚ

Lk 15:11—32

Ez a mindnyájunk által jól ismert példázat egyesek felfogása szerint korunk vallásos emberének már nem mond semmi újat. Pedig meggyőződésem szerint mondanivalója ma időszerűbb, mint valaha. Hiszen mi, kivétel nélkül mindnyájan, tékozló fiak vagyunk, akik annak idején kikértük az örökség ránk eső részét, s elindultunk a világba azzal a célkitűzéssel, hogy felépítsük saját felelősségünkre támaszkodó, önálló életünket, nem ragaszkodva azokhoz a javakhoz és értékekhez, amelyeket otthon hagytunk az atyai házban.

A ti unitárius őseitek éppen úgy, mint a mi szabadelvű vallásos felfogást hirdető német hitőseink is, egykor elhagyták azt a környezetet, amelyben felnőttek, azért, hogy megálljanak saját lábukon, és önálló szabad életet építsenek ki.

A tékozló fiúság, vagy ahogyan a Biblia német szövege mondja, az elveszett fiúság nagyszerű jelképe a reformáció elindítója, Luther Márton, aki a középkori egyháznak a javait és értékeit eltékozolta, mert az szerinte bűneiben megkövesedett; mert keserű tapasztalatok alapján világossá vált előtte, hogy az öröklött értékek számára értéktelenné váltak, kezei között semmivé olvadtak, úgyhogy ő elveszítette mindazokat a javakat és értékeket, amelyeket a középkori egyház több mint ezer esztendő folyamán felépített.

Aztán felgyült lelkében annak a világossága, hogy ezek az elveszített javak és értékek egyáltalán nem tulajdoníthatók az atyai örökségnek, mert azok emberek által teremtett javak és értékek voltak, amelyek mögött nem annyira az atya, hanem egy olyan erő áll, amelyről a példázat egyáltalában nem beszél, és ez az erő az anya, az egyház.

Érdemes egy pillanatig arra a különleges tényre gondolnunk, hogy a tékozló fiú példázatában a fiú se hazulról való eltávozásakor, se hazaérkezésekor az anya egyáltalán nincs megemlítve.

Arra a kérdésre, hogy ez miért van így, a felelet egyszerű: a példázatban jelképes beszédről van szó. Itt ugyanis nem egy tényleges falusi gazdaságot kell értenünk, ahol két fiú él és dolgozik apjával együtt. Nem. A gazdaság itt csupán jelképe valaminek, amit a példázat kifejtani óhajt. Ezt a valamit így nevezhetjük: Isten országa. De felmerül a kérdés: Isten országát hol találhatjuk meg? Ki hirdeti magáról azt, hogy a földön az Isten országát képviseli, és reá van bízva az Isten országa javainak, értékeinek a megtartása és gondozása? Ezt hirdette magáról a középkori egyház; megmerevedett hitfelfogásában olyan javakat és értékeket hangsúlyozott ki, amelyek az egyes vallásos embertől nem csupán feltétel nélküli alkalmazkodást, hanem rabszolgai engedelmisséget követeltek. De Luther Márton ezt a szolgai meghajlást éppoly kevéssé tudta teljesíteni, mint pl. az olasz Giordano Bruno vagy Serveto Mihály, akiket haladó szellemű tanításaikért a 16. században máglyán megégettek, vagy a ti egyházalapítók, Dávid Ferenc, aki négy évszázaddal ezelőtt hitének győzelméért a dévai várban mártírhalált halt. Ezek a lángoló lelkületű emberek a példázat szavai szerint idegen vi-